

နီၵ်လါယူၤဖီ တၢ်အိၵ်မူအတၢ်လဲၤခီဖျိအဂ့ၢ်အကျိၤ

တၢ်ကတိၤအဆိကတၢ်

အဆိယစံးဘျးဘၣ်ကစၢ်ယူၤလၢအဟံၣ်မူၣ်ပှၤ ဆၢပှၤလီၤလိၤလီၤလးလၢပသးသမူတၢ်လဲၤအပူၤ နးထံၣ်လိာ် သးဒီးပှၤလၢတံၢ်သကိးအဂ့ၢ်အဝါလၢအသ့ၣ်အိၵ်သးအိၵ်ကဟုကယၢ်မၤစၢၤပှၤ တူၢ်လိာ်မုၢ်ပှၤပှၤဒီး တၢ်သး အိၵ်တၢ်သးခု တၢ်ဘျးဒိၣ်မးလၢကစၢ်ယူၤဆၢပှၤလီၤလိၤလီၤလး တၢ်လိာ်လၢပဆၢတုၤ ပတနၢ်ဟူဘၣ်ဘၣ် အမံၤနီတဘျီဘၣ်လီၤ. မံၤယူၤအမံၤကဘၣ်တၢ်စံးထီၣ်ပတြၢၤလီၤထူလီၤယိာ်တက့ၢ်.

ယတၢ်အိၵ်မူဖဲယဇုၤသဝီအဆၢကတၢ်

တၢ်လၢယအဲၣ်ဒီးတဲတၢ်လၢအလီၤဆိလိာ်အသးစးထီၣ်လၢယအိၵ်ဖျါထီၣ် ၁၉၇၆ - ၁၉၉၇ နံၣ် ယထံၣ် ဘၣ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်လၢနူသဝီပူၤဒီး ကျိသိၣ်ထီၣ်တၢ်လၢနူသဝီအချၢစ့ၢ်ကိးလီၤ. လၢပဟံၣ်အဖီလၢာ် ပဘၣ်န့ၣ်ဒီး တၢ်ပူၤကိးဂၤ တၢ်ဒုးမ့ၢ်ကဲထီၣ်ပဘၣ်စံၢ်န့ၣ်အိၵ်လၢတၢ်ပူၤဒီးသိးကျိချံၣ်သုတဘၣ်ပှၤ ပသးသမူကပူၤကွံာ်အ ကိာ်လီၤ. ဆၢကတၢ်ဖဲပမ့ၢ်န့ၢ်ဟူသုးတဖၣ်ဟဲဘျးထီၣ်ဒီး ပသဝီလံန့ၣ် ကယံၢ်မ့ၢ်ပှၤပိာ်ခါဘၣ်ယုၢ်အိၵ်ခူသ့ၣ် ကွံာ်လၢပှၤပူၤကိးဂၤ သုးမ့ၢ်ချးန့ၢ်အီၤတဂၤဂၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်မၤဒၢၤအီၤ ဘၣ်ဝံဘၣ်ယိးတၢ်တံာ်တၢ်ဆၢက တၢ်လၢအန့ၣ်လၢအလါအိၵ်ဝဲ ကဲထီၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲဒိၣ်မးလၢပှၤနူဖီသဝီဖီတဖၣ်တၢ်လုၢ်အိၵ်သးသမူအဂီၢ်လီၤ. ဖဲ ၁၉၉၄ လါမးရှးအပူၤသုးတဖၣ်ဟဲလၢယဟံၣ် အဝဲသံကွၢ်ဝဲဒၣ် ယကွီမါတၢ်အကလုာ်ကလုာ် ယကွီမါ တနၢ်ပၢ်အကျိၣ်ဖဲန့ၣ် သုးလၢအကျိၣ်တဂၤသးဒိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟံထီၣ်န့ၢ်ဝဲသ့ၣ်မုၢ်ကုၤလၢပှၤဖီအိၵ်မ့ၢ်န့ၣ် ကွံာ်ဝဲ ယနီအဟၢဖၢခံထံၣ် ဖဲန့ၣ်အဝဲဒၢန့ၢ်ဝဲယိးလါအဆၢကတၢ်လီၤ. လၢတဟံၣ်သ့ၣ်ဟံသးအပူၤကျိဖီသိၣ်ကျိဖး ဒိၣ်လီၤလၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖးအဖီခိၣ် ယနီဒီးအဖီခါဖီတဂၤယုၢ်လၢကျိချံၣ်ကျိအသးသမူပူၤဖျးလၢကျိချံၣ်လီၤ. က ယံၢ်မ့ၢ်သပၤလီၤခိတၢ်ကတၢ်သိးတၢ်ခဲလၢာ်လၢအအိၵ်လၢဟံၣ်ပူၤ လီၤမၢ်ကွံာ်ခဲလၢာ် တအိၵ်တၢ်နီတမံၤလၢၤ ဘၣ်. ဆၢကတၢ်ဖဲတၢ်မၤသးအံၤဘၣ်လၢယတအိၵ်ဟံၣ်ဘၣ်အဆၢကတၢ် တုၤယဟဲက့ၤလၢဟံၣ်ယဆုကူဆု ကၤတအိၵ်လၢၤ ယသးတမုၢ်ဘၣ် အိၵ်ဒၣ်ထဲယဟီၣ်တခါလီၤ. ယသးလီၤက့ၤယကူယကၤယကပူၤလၢအ သီတန့ၢ်အယိ ဖဲန့ၣ်တၢ်အိၵ်ဖျိသ့ၣ်ခုသးပှၤလၢအမၤတၢ်လၢသရိၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဟ့ၣ်မၤစၢၤက့ၤပှၤသပၤတ ဖျါခံဖျါခံလီၤခိတဘျီခံဘျီဒီးနီၢ်တၢ်တဘျီခံဘျီဒီးတၢ်ကူတၢ်ကတၢ်တဘျီခံဘျီလီၤ. ဖဲန့ၣ်ယကွီမါဟၢဖၢဆါလဲၤကူဆါတၢ်ဆါဟံၣ်တအိၵ်ဘၣ်. ဖဲပသဝီအံၤကသံဓါကမူဓါ တသ့ၣ်ညါဘၣ်. ယ ကွီဒုဆုၣ်နီၢ်တတုၤလီၤ ဆၢထၢၣ်တတုၤလီၤ သးကိာ်တၢ်လၢအမါအဂီၢ် ဟီၣ်ဝဲလီၤ. ဖဲန့ၣ်ယကွီသံကွၢ်ပှၤ တၢ်ဆါဟံၣ်အိၵ်ဘျးတအိၵ်နီတဖျါယါ. ပှၤတဲအီၤတၢ်ဆါဟံၣ်အိၵ်လၢစ့ၤကွံာ်န့ၣ် ပှၤကွၢ်အိၵ်ဖျါဖီသ့ၣ်တၢ် ဆါဟံၣ်အိၵ်. ဖဲန့ၣ်ယကွီလိာ်ဆိန့ၢ်ပှၤစ့ လဲၤဆၢယနီဆုတၢ်ဆါဟံၣ်ဘၣ်လဲၤတနံၤကျဲအဝဲဟၢဖၢဆါခံန့ၣ်ဒီး အဖီအိၵ်ဖျါထီၣ်လီၤ. တုၤအိၵ်ဖျါလီၤတဘျီအိၵ်သ့ၣ်ယံပူၤလီၤဘၣ်ဆီဝဲအိၵ်တဘျးလါမၢ်ဘျီက့ၤဒီးအိၵ် မူစ့ၢ်ကိးဝဲလီၤ.

ယဇုၤဖီသဝီဖီအတၢ်အိၵ်သး

ပဲပှၤကညီဖီလၢအိၵ်လၢကိာ်ပယီၤပူၤတဖၣ်ပအိၵ်စ့ၢ်ကိးဒီးပလီၢ်ကဝီပဟံၣ်ပယီၤ ပကရၢၢ်ပအိၵ်ပဝဲဒီးတၢ်ဖဲး အိၵ်မၤအိၵ်အလီၢ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ထူစံာ်ဖဲးခုး ပအိၵ်ဆိးဖဲးမၤအိၵ်ဒၣ်ပဝဲလၢတၢ်သးခုတၢ်သးဖုံတၢ်ဖဲးသကိးမၤသ ကိးအပူၤလီၤ. ပဲပှၤခရံၣ်ဖီတဖၣ်ပအိၵ်ဒီးတၢ်ဘျီတၢ်ဘါအလီၢ်ဒ်အမ့ၢ်သရိၣ်တဖၣ်ဒီးပဒီပုၢ်ဝဲၢ် ဘျီဒးတ ဖၣ်အိၵ်ဒီးအဖျါ ပရူလိာ်မုၢ်လိာ်မၤသကိးတၢ်ပှၤဒီးတၢ်သးခုလီၤ. ပမ့ၢ်အိၵ်ဘၣ်ဒၣ်လဲာ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ် ဟီၣ်ကဝီပူၤ ပအိၵ်ပဝဲမုၢ်ဒီးလီၤ. ပတအဲၣ်ဒီးသုးပသးဆုတၢ်လီၢ်အဂၤဘၣ် ဒီး ဖဲ ၁၉၉၇ နံၣ်လၢယနူၤ အါရံၤတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်အိၵ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်လၢပဟံၣ်ကဝီလၢအမ့ၢ်လီၢ်ကတီတဖၣ်အပူၤ ပဟံၣ်ပယီဘၣ် တၢ်ခွဲၣ်အူကွံာ်အီၤ ဘုဟုတၢ်အိၵ်တၢ်အိၵ်တၢ်မၤဟးဂီၤကွံာ်အီၤ ပတသးလီၢ်တၢ်နီတမံၤလၢၤဘၣ်ဒီးန့ၣ် ဖီထၢဖီတနီၤနီၤပာ်ဖျိထီၣ်သးယဲၤန့ၣ်ယုၤန့ၣ် စံာ်ယုၢ်အိၵ်ခူသ့ၣ်လၢပှၤပူၤ, မ့ၢ်ယၤန့ၣ် ယစံာ်ပိာ်ပှၤဒီးန့ၣ်အခံ

ယဆိမိဂ်တယးပုနီဒ်ဒီးဖိသ့ဂ်ကအိဂ်လၢပီးကယၤ ခွဲကယၤယၢ်ယၢ် ယတထံဂ်ဘၣ်နၢ်ဟူဘၣ်တၢ်အံၤ နီတဘျီဘၣ်. ပဘၣ်ဝံအိဂ်စိာ်အိဂ်ဒီးတၢ်အိဂ်တၢ်အိ တၢ်ကူတၢ်ကၤ ကလံၤကလဲအဂီၢ်လၢမုၢ်နၢ်တၢ်ခံး ယိာ်အဆၢကတီၢ် ပပိာ်ထီၣ်လိာ်သးခံ ပုၤကညီဒီးန့ၣ်လၢတၢ်ခံးကျါန့ၣ် မၤကပီၤမ့ၣ်အူတဘျီဘၣ်. မုၢ်ဆါ ဒိပဟးတဘျီဘၣ် ပပျံၤတၢ်ဒိၣ်မး ပဂုၢ်ကျဲးစၢၤန့ၣ်လီၤလၢကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်အပူၤဒ်သိးပသးသမူကပူၤဖျဲးအ ဂီၢ်လီၤ. ပုၤဖိသ့ဂ်ဖိတဖၣ်လီၤသးကညီဒိၣ်မး မုၢ်နၢ်တၢ်ခံးဘၣ်ဟးပိာ်ပုၤခံ ဖိသ့ဂ်ဆံးဆံးဖိတဖၣ်စ့ၢ် ကိးအဲၣ်ဒီးဟီၣ်လီၤ. လၢကဟီၣ်ဒ်လဲာ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်တအိဂ်ဘၣ် မိာ်ပာ်တဖၣ်ဘၣ်ဂုၢ်ကျဲးစၢၤတဲၣ်နၢ်ပာ်အဖိ ဆိးအဖိဒ်သိးအဖိတဖၣ်သုတဟီၣ်တဂ့ၤအဂီၢ်လီၤ. ပုၤဖိမ့ၢ်ဟီၣ်တဂၤဂၤန့ၣ် ပုၤကွၢ်ဟ့ၣ်ကွၢ်ကျိၣ်အိၤ ပုၤန့ၣ်အိၤ ယါအိၤ မုၢ်လၢပုၤပျံၤတၢ်ဖုးတၢ်အယိန့ၣ်လီၤ.

ဟဲတုၤလၢကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်ကိၢ်ဆါ

တုၤပလဲၤန့ၣ်လီၤဆူကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်အပူၤ တၢ်လီၢ်မ့ၢ်ဝဲထံဖိကျဲၤဝဲသီ ဖဲန့ၣ်ယိၤသုးသ့ဂ်တဖၣ်အိၣ်ခိးပုၤဒီးန့ၣ် တအဲၣ်ပန့ၣ်လီၤဆူယိၤကီၢ်ပုၤဘၣ်. ဖဲန့ၣ်ယိၤသုးတဖၣ်လဲၤဆုၤပုၤဆူပုၤတကုးဖးဒိၣ်တဘျီအပူၤ ပုၤကညီ ဒီးန့ၣ်အိၣ်ဖဲန့ၣ် အိၣ်ဖဲန့ၣ်လီၤ. စ့ၤကိာ်သီမၤပဟးထီၣ်ကွံာ်ဖဲတကုၢ်ဖးဒိၣ်တဘျီအပူၤန့ၣ် ဟဲက့ၤဆုၤလီၤပုၤ ကညီကဒီးဆူကီၢ်ဆါတၢ်လီၢ် လၢအမ့ၢ်ဝဲထံလ့ၣ်ပၣ် မုၢ်ခံးတၢ်နၢ်ပိာ်ထီၣ်လိာ်သးခံတနီၤ ယိၤသုးဆုၤလၢ ကါတနီၤတၢ်ခံးတၢ်နၢ် လဲၤဆူတၢ်လီၢ်လၢယိၤသုးမၤပလဲၤအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒီးတုၤပလဲၤတုၤဖဲထံလ့ၣ်ပၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲကိၢ်ဆါကျဲၤဝဲတပၤ ကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်ကျဲၤ ဝဲတပၤကီၢ်ပယိၤ ပကနုၤလီၤဆူကီၢ်ကိၣ်တဲၣ်အပူၤ ယိၤသုးတ ပျဲပုၤဘၣ်. ဖဲန့ၣ်တၢ်ကိၣ်ဒိၣ်မးလၢတၢ်ကဆုၤကဆိအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလီၤ. တၢ်ဟးလီၢ်တအိဂ်ဘၣ် ပခူၣ်န့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ် တဂၤတကဝီၤဖိလၢပမံကပၤ ပလဲၤဟးတၢ်ဟးလီၢ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. တနံၤန့ၣ် ယလဲၤအိၣ်လုာ်ထံလုာ်နိဝံၤ ပလိလီၤ တၢ်ဆူၣ်လၢကျဲကပၤဖဲန့ၣ် ယထံၣ်သုးကါခံခိၣ်ဟဲလီၤဖဲန့ၣ် အကါန့ၣ်ကးဘၢဝဲပုၤကညီတဖၣ်န့ၣ် အိၣ်ဘၢအ မဲာ်မတၤမတၤ နကွၢ်တသ့ဘၣ်. နတထံၣ်အမဲာ်သ့ဘၣ်. အဝဲသ့ဂ်ဟဲတုၤဖဲအိၣ်န့ၣ် စံၣ်လီၤကွၢ်တၢ်ယာ် ခိယာ်ခိးဒီးထီၣ်ကါလဲၤဆူမဲာ်ညါလီၤ. တတဲတၢ်နီတထံၣ်ဘၣ်. ယဲယဆိမိဂ်ကမ့ၢ်ယိၤသုးတဖၣ်ဟဲကွၢ်ပဝဲပုၤ ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲတဖၣ်အံၤဧၤသၢၣ်. ကအိၣ်တခီန့ၣ်ရံၣ်ယၢ်ယၢ်ယဆိမိဂ်န့ၣ် ဖဲန့ၣ်တဟ်သ့ဂ်ဟ်သးကျိဖးဒိၣ်ချံ လီၤတဲာ်သီၣ်တြိာ်တြိာ်တြိာ်တြိာ် ပုၤကညီတဖၣ်န့ၣ် လၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖးတၢ်မဲာ်ထံမဲာ်နိ ပုၤထီၣ်အဖိဝံထီၣ်အယာ် တနီၤနီၤတနီၣ်စိာ်ဟံးက့ၤအယာ်တၢ်အိၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ဂ်တ့ၣ်ထုးန့ၣ်အဖိမ့ၢ်ပူၤဖျဲးက့ၤဖဲသးသမူဘၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ် ပုၤလၢအဆၢပုၤတဂၤန့ၣ် အဝဲတဲယိၤဘၣ်အဝဲအမံၤလၢစိမိအိၤ. အဝဲတဲပုၤသုတလိၣ်စိာ်တၢ်နီတမံၤလၢၤ တဂ့ၤ မုၢ်ပူၤထဲသုးသမူဘၣ်လံ. အဝဲတဲပုၤလၢတၢ်မဲာ်ထံမဲာ်နိအပူၤလီၤ. ဖဲန့ၣ်ပယုာ်န့ၣ်ဆူယိၤကီၢ်ပုၤ ကျဲပုၤကဒီး ယိၤအိၣ်ခိးတံာ်ယာ်တအဲၣ်ဝဲဘၣ်. ဖဲန့ၣ်ပုၤအိၣ်တရၢ်ယိၤဖျိးကွံာ်ပုၤယုာ်န့ၣ်လီၤဆူယိၤကီၢ်ပုၤလီၤ. ဖဲန့ၣ်ကျိသီၣ်တစိာ်ဖိတဘျီလီၤမၤကွံာ်လီၤ. ပုၤနီၤတပၤလီၤခိတၢ်အိၣ်တပၣ်ယုာ်လၢၤဘၣ်. မုၢ်ဆုၣ်ထီၣ်တ နံၤယိၤသုးတဲ သုက့ၤကွၢ်ယုက့ၤသုတၢ်သ့ တုၤပုၤက့ၤယုက့ၤပုၤတဘျီ တၢ်တမံၤမးတအိၣ်တ့ၢ်လၢၤဘၣ်. မတၤဟံတသ့ဂ်ညါဘၣ်. ပၣ်တုၤဖးဒိၣ်လၢ UNHCR မၤစၢၤပုၤလၢပအိၣ်ကဒုလၢအဖိလၢစ့ၢ်ကိးလီၤမၤကွံာ် လၢာ်စီ.

တုၤယိဆူ နိၣ်ဖိဒဲကဝီၤပုၤ

ပဟးအိၣ်ခိးသ့ဂ်လၢပုၤပျံၤကီၢ်ပယိၤဒီးယိၤကီၢ်အပူၤန့ၣ် တၢ်ဆၢကတီၢ်ယိာ်ဝဲခံလါဘျဲၣ်မၣ် ပလဲၤတုၤဆူကီၢ် ကိၣ်တဲၣ်အပူၤ နိၣ်ဖိလၢအမ့ၢ်ပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲလၢတၢ်ဟ်ပနီၣ်အိၤန့ၣ်လီၤ. ပမ့ၢ်ဘၣ်ယုာ်မုာ်ဟးဖျိးလၢပုၤ ခိၣ်ပုၤပုၤဘၣ်ဆၣ် လၢတၢ်ကဆုးကတုၤအပူၤ UNHCR အဝဲသ့ဂ်ဂုၢ်ကျဲးစၢၤမၤစၢၤပုၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိ တၢ်ကူတၢ်ကၤတနီၤ. မ့ၢ်တမၤစၢၤပုၤ တၢ်ဆၢကတီၢ်ယိာ်ထဲန့ၣ် ပမူအဂီၢ်မ့ၢ်တၢ်ကိၣ်ဒိၣ်မးလီၤ. တုၤပတုၤဆူကီၢ် ကိၣ်တဲၣ်ဘၣ်ကီဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤန့ၣ် ကိၣ်တဲၣ်ပဒိၣ်တုၤလိာ်ပုၤပဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤသ့ဂ်တဖၣ်ဆူ UNHCR အအိၣ်လီၤ. အဝဲသ့ဂ်မၤစၢၤပုၤ ဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်တၢ်အိ တၢ်ကူတၢ်ကၤဘၣ်ယးဟံၣ်ယိၤဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိး

ခဲလက်အစဲသွန်မၤစၢၤပူၤလီၤ. ပအိၣ်လၢဒဲကဝီၤပူၤ ပသ့ၣ်ညါလၢပဘၣ်ဘျးဘၣ်ဖိၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ဂ့ၤဆိၣ်ဝါဒိၣ် မးခိဖျိယွၤဆုၤလီၤန့ၣ်ပူၤပတံၤသကိးလၢအဂ့ၤအဝါ သူၣ်အိၣ်သးအိၣ်မၤစထၢပူၤထီၣ်ဘိ ပစံးဘျးယွၤလၢ ဟ့ၣ်ပူၤဆုၤလီၤန့ၣ်ပူၤ ပတံၤသကိးလၢသးအိၣ်ပူၤမၤစၢၤပူၤတဖၣ်အံၤလီၤ. ပအိၣ်ဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤအပူၤ န့ၣ် ပဟးယုဖံးယုမၤလၢတၢ်ချၢတန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်တဟ့ၣ်ပူၤအခွဲးဘၣ်. ပူၤတီၢ်ယၢ်ပူၤဝးဝးဒီးပျံၤထးဆူၣ် ပအိၣ်လၢတၢ်ကဝီၤအပူၤလီၤ. တဘျီတခိၣ်ယိၤဟ့ၣ်ပူၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပူၤကဟးထီၣ်တၢ်ချၢ, တဘျီတခိၣ် လုၤတက့ၤဟးထီၣ်တၢ်ချၢတသ့ဘၣ်. မ့ၢ်ယၢ်ဒုယအိၣ်ဒီးယဖိဆံးဆံးဖိအယိ ယဟးထီၣ်ခူသ့ၣ်ဒီးယတံၤ သကိးတဖၣ်လၢတၢ်ချၢ ပယုဘုအိၣ်ပီၢ်ဒုၣ်ယၢ်ဒုၣ်တစီၢ်တလီၢ်ဝံၤဟဲက့ၤဝၣ်န့ၣ်ခူၣ်သ့ၣ်လီၤ. ပအိၣ်ပအိၣ်ပမၤ ဒ်န့ၣ်ကိးဂၤလီၤ. ပအိၣ်လၢလီၢ်အိၣ်ကဒုတန့ၣ်ဘၣ်တန့ၣ် ပဆိကမိၣ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်ကပတုၣ်ကွံၣ်ဝံၤ ပကက့ၤအိၣ်က့ၤဆူပတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်တဂၤလၢပဒူပသဝီလီၤ. ပဆၢမုၢ်လၢလၢတၢ်သဘျးဒီးတၢ်မုၢ်တၢ် ခုၣ်ကအိၣ်ထီၣ်က့ၤလၢပထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ ပအိၣ်ခိးကွၢ်လၢတုၤခဲအံၤတအိၣ်ဒီးဘၣ်. ပူၤအါဂၤသ့ၣ်လီၤဘျးသး လီၤဘျါလၢဘၣ်အိၣ်ဒ်လၢဆၢကတီၢ်တကတီၢ်အံၤလီၤ. တနီၤဘၣ်လီၤဖးဒီးန့ၣ်ဖိထၢဖိ, တနီၤဘၣ်လီၤဖးဒီး မိၢ်ပၢ်ပုၢ်ဝဲါ အဲၣ်ဒီးထံၣ်လိာ်သးတထံၣ်လိာ်ဘၣ်သးဘၣ်. ယနီၢ်ကစၢ်ယဒီပုၢ်ဝဲါအိၣ်လွံၢ်ဂၤ ယကီၢ်ခံၤန့ၣ်လၢ တဆံးဒီးလွံၢ်န့ၣ်အတီၢ်ပူၤယထံၣ်ဘၣ်အီၤထဲတဘျီလီၤ. မ့ၢ်ယၢ်ဒီးယပုၢ်သဒါယထံၣ်ဘၣ်စ့ၤဘျီဒီးလီၤ.

တချးဟဲဆူကီၢ်စွံၣ်ဒံၣ်

လၢတၢ်တဆိမိၣ်တန့ၢ်ဟူဘၣ်နီတဘျီ နၢ်ဟူကီၢ်စွံၣ်ဒံၣ်ဟဲကိးပူၤကညီပူၤလၢအဲၣ်ဒီးလဲၤတဖၣ်တီၣ်ထီၣ်သ့. ပူၤလၢအဲၣ်ဒီးလဲၤအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတီၣ်ဖျါထီၣ်သ့ကိးဂၤလီၤ. ပူၤအိၣ်ဝဲဒဲၣ်အါမးလၢတီၣ်ထီၣ်ဝဲဒဲၣ် အဲၣ်ဒီးဟဲဒီးအိၣ်ဆိးလၢကီၢ်စွံၣ်ဒံၣ်အပူၤလၢတန့ၢ်ဟူဘၣ်အမံၤနီတဘျီဘၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ပူၤလၢတီၣ်ဖျါ ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ပဘၣ်တၢ်သမံသမိးပူၤလၢ UNHCR လၢပတၢ်တူၣ်ဘၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်ပတၢ်လဲၤခိဖျိအိၣ်ဒ်လဲၣ် ဒီးပတၢ်ပညိၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်တၢ်သမံသမိးပူၤခဲဘျီဒီးသၢဘျီန့ၣ် ပဝဲတနီၤပဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကစီၣ် လၢကီၢ်စွံၣ်ဒံၣ်ပဒိၣ်တူၢ်လိာ်မုၢ်လၢအကီၢ်ပူၤလၢပကဟဲအိၣ်ဟဲဆိးအဂီၢ်လီၤ. လၢပဝဲပူၤကညီအဂီၢ် မ့ၢ်တၢ် လီၤကမၤကမၢ်ဒိၣ်မး ပတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တအိၣ်ဘၣ် ဘၣ်ဆၣ်ထံကီၢ်တဖၣ်အံၤတူၢ်လိာ်မုၢ်ပူၤလၢအထံ အကီၢ်သ့ ကဲထီၣ်တၢ်သးခုဒိၣ်မးလၢပပူၤကညီခိၣ်နၢ်လၢအရဲၣ်ကျဲၤန့ၢ်တၢ်လၢပဂီၢ်တဖၣ်ဒိၣ်မး ဒီးပဝဲလၢ ပကဟဲဘၣ်ဖဲစွံၣ်ဒံၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးလီၤ.

ဟဲတုၤကီၢ်စွံၣ်ဒံၣ် Västerså ဝုၢ်ပူၤ

တၢ်လၢယအဲၣ်ဒီးထဲန့ၣ် ပဝဲအါဒ်အါဂၤသးခုဒီးစံးဘျးဘၣ်ထံကီၢ်ခိၣ်နၢ်လၢတူၢ်လိာ်မုၢ်ပူၤယုာ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိ တဖၣ်လီၤ. ယၤန့ၣ် ဒီးယဖိမုၢ်ခံၤ ပဟဲတုၤဖဲ ၂၀၀၆.၁၁.၀၈ နံၤန့ၣ်လီၤ. ပဝဲပူၤကညီဖိဖဲ Västerås တဖၣ်အံၤ တုၤပဟဲတုၤတဘျီပဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးလီၢ်ကျဲ ဟံၣ်ယိဖးဒိၣ်ဖးထီ ပဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကဟု ကယၢ်လၢလၢပုၤပုၤဒ်အမ့ၢ် အိၣ်ဆိးအိၣ်အီခဲလၢ် လၢပုၤလၢပဂီၢ်လီၤ. ပဟဲတုၤအခိၣ်ထံးတၢ်ကီတမံၤ လၢပတဲ svenska တဘၣ်ဘၣ်. ပအဲၣ်ဒီးတဲတၢ်ဒီးပူၤပတဲတသ့ ပဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ပထီၣ်ဘၣ်ကီ မၤလိဘၣ်ကျိၣ် ပဒီးန့ၣ်ဘၣ်စ့ၢ်ကီးကီၤသရၣ်လၢအသ့ၣ်ဂ့ၤသးဝါတဖၣ် မ့ၢ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖိၣ်ဒိၣ်မးလၢပဂီၢ်လီၤ. ဒ်ပမ့ၢ်ပူၤခရံၣ်ဖိအသိး ပဝဲပူၤကညီဖိတဖၣ် ပဟဲတုၤ ပအဲၣ်ဒီးလဲၤဘါယွၤလၢသရိၣ် ပတသ့ၣ်ညါဘၣ် သရိၣ်အိၣ်ဖဲလဲၣ် ယနၢ်လၢယွၤသုးကျဲၤန့ၢ်တၢ်လၢပဝဲပူၤကညီဖဲ Västerås တဖၣ်အဂီၢ် ဒီး ဒုးထံၣ်ပူၤ လၢသရိၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲ kyrkan အံၤလီၤ. ဒီးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရၣ် တၢ်အိၣ်ဖိၣ်သ့ၣ်ကုးပုၤဒီးတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖိ တဖၣ်တူၢ်လိာ်မုၢ်ပူၤ ပုၤဒီးတၢ်သးခုလီၤ.

Västerås ပဒိၣ် ဒီး သရိၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖိတၢ်အိၣ်သး

တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်သရၣ် သရၣ်ဒိၣ် Bengt ဒီးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖိတဖၣ်အဲၣ်ပှၤလီၤလိၤလီၤလးမ့ၢ်လၢပတဲအကျိၣ်တဘၣ် အယိ အဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤအတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢဂံၢ်လၢဂံၢ်ဘါဖဲမ့ၢ်ယုနံၤကိးနွံဒဲး အဝဲသ့ၣ်သိၣ်လိမၤစၢၤပှၤ လၢစွံၣ်ဒိၣ်အကျိၣ်လၢသရိၣ်အပူၤလီၤ. ဒီးတကးဒ်ဘၣ် ပဝဲဒူၣ်ဖိထၢဖိတဖၣ်ဒီးတဖၣ် ပဒီးန့ၢ်ဘၣ်ကဒီးတၢ်က ဟုကယၢ်လီၤဆီ အဝဲသ့ၣ်မၤစၢၤကဒီးပှၤလံာ်လၢအဟဲလၢရူသ့ၣ်တဖၣ် ပတနၢ်ပၢၢ်ဘၣ် အဝဲသ့ၣ်မၤစၢၤစ့ၢ် ကိးပှၤလီၤဆီဒ်တၢ် ဖံဖံအူလၢဍုၣ်, ဂူၣ် ဒီး ဒီလ်. ဒီးပှၤအိၣ်ဒဲးဝဲအါမးလၢအမၤစၢၤလီၤဆီကဒီးပဝဲဒူၣ် ဖိထၢဖိတဖၣ်ဒီးတဖၣ်လီၤ. ဘၣ်လဲၤဆူတၢ်ဆါဟံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ မၤစၢၤပှၤလံာ်လၢအဟဲတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ မၤစၢၤပှၤ တၢ်ဘျးတၢ်ဖှိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢပပှၤကညီဖိတဖၣ်အဂီၢ်ဟါမၢ်တသ့ဘၣ်. ထီဘိပဝဲပှၤကညီဖိတဖၣ်အံၤ ပ တဲလိာ်သးပအဲၣ်ဒီးတဲတၢ်စံးဘျးက့ၤ ပှၤလၢအမၤဘျးမၤဖှိၣ်ပှၤလၢအမ့ၢ်ဝဲ kommun ဒီး ပဒိၣ်တဖၣ် လၢအတူၢ်လိာ်မ့ၢ်ပှၤဖဲ Västerås အပူၤအံၤလီၤ. Kommun တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤယုၣ်ဒီးတၢ်အိၣ် ဖှိၣ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤစ့ၢ်ကိးပှၤလၢတၢ်ကူတၢ်ကၤ ဒီးဟံၣ်ပိးလိတဖၣ် တနီၤမ့ၢ်တၢ်ဘျးဒီးတၢ်ဆိၣ်ဂ့ၤဒိၣ် ဒိၣ်မးလၢပဂီၢ်လီၤ. ဒီးပကဲထီၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးပုၤဝါလၢခရံၣ်အပူၤလီၤ. ကိးမ့ၢ်အိၣ်ဘျးန့ၢ် ပစံးထီၣ်မၤလၢကပီၤ ဘၣ်ယုၤလၢသရိၣ်အပူၤတပူၤယီၤဒီးအဝဲသ့ၣ် တကးဒ်ဘၣ် ဟ့ၣ်ပှၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် တၢ်လီၢ်တၢ်ကျဲလၢသရိၣ် အပူၤထဲပဝဲပှၤကညီဖိ ပဘါတၢ် ပစံးထီၣ်ပတြၢၤမၤလၢကပီၤဘၣ်ယုၤလၢပကစၢ်အကျိၣ်လီၤ. ဒီးပဖိမုၣ် ဖိခွါဖိဒ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ မၤလိဘၣ်စ့ၢ်ကိးစ့ၣ်စကူတၢ်မၤလိယုၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဖိဖဲအံၤအဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးကဲ ထီၣ်စ့ၢ်ကိးပဖိတၢ်ရဲလိာ်မ့ၢ်လိာ်ယုၣ်ဒီးဖိသ့ၣ်အဂၤတဖၣ်အိၣ်သကိးအိၣ်သကိးဒ်သိးသိး, လိၣ်ကွဲးသိးသိး, မၤလိဘၣ်ကစၢ်ယုၤကလုာ်ကထါလၢစ့ၣ်စကူအလီၢ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်သးခုဒီးတၢ်ဘျးတၢ်ဖှိၣ်လၢ ပဖိပလံၤတဖၣ် အဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၢ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်မူဖဲစွံၣ်ဒိၣ်ကီၢ်ပှၤ

ပဝဲ Västerås ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပကွၢ်က့ၤ kommuner တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်လၢအမၤဘျးပှၤအါမးယုၣ်ဒီး kommunal ဒီး social တၢ်ဘျးတၢ်ဖှိၣ်လၢသ့မၤဘျးပှၤမသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ပဝဲပှၤကညီဖိပသါပှၤနီၣ်သ့တၢ်မၤဂ့ၤတသ့ဘၣ်. ဒီးလၢပဖိမုၣ်ဖိခွါတဖၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်မၤလိဘၣ်န့ၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢကွီၢ် ဒ်သိးသိးဒီးထံဖိကီၢ်ဖိ ဖိဒ်ဖိသ့ၣ်ဖဲအံၤသ့ၣ်တဖၣ် ခိၣ်န့ၢ်ဒီးပှၤကိးဂၤဒဲးတနီၤဖးလီၤဆီပဖိဒီးအဝဲသ့ၣ်အဖိဘၣ် အယိမ့ၢ်တၢ်သးမံတၢ် သးခုလၢပဂီၢ်လီၤ. ခိၣ်န့ၢ်ဒီးထံဖိကီၢ်တဖၣ်အံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်အဲၣ်တၢ်ဒိသ့ၣ်ဒိသးလၢပပှၤကီၢ်ချၢဖိတဖၣ်အဂီၢ် ဒိၣ်မးလီၤ. လၢပကစၢ်ထံကီၢ်ဖိသ့ၣ်လၢကမၤလိဘၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဂၤ မိၢ်ပၢ်လၢအဖိၣ်တဖၣ်ဆုၤ အဖိတန့ၢ်ဘၣ် လၢတၢ်မၤလိအဂီၢ်ကျိၣ်စ့တဖၣ်လၢဂံၢ်ဒ်အါမး ပှၤဖိသ့ၣ်အိၣ်ဝဲအါမးလၢတမၤလိန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢကွီၢ်ဘၣ်လီၤ. တၢ်မၤသးလီၤလိာ်လီၤလးတခါအံၤ လၢမ့ၢ်န့ၢ်ယိာ်အဆၢကတီၢ်ယဆိ မိၣ်လီၤကမၤကမၢ်ဒိၣ်မး ပဟဲတုၤ ပတဲ svenska တဖၣ်နီတဖျၢၣ်ဘၣ် ပအိၣ်ဘၣ်လၢဟံၣ်ဖးဒိၣ်ဖးထီအပူၤ ထံကီၢ်ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ်ကတီၤန့ၢ်တၢ်လၢပဂီၢ်လၢဟံၣ်ပှၤပှၤန့ၢ်ပှၤဒီးကိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပအိၣ်အီၤအစီၢ်လီၤလး လၢပဂီၢ်ဒိၣ်မး. ဖၣ်ကပူၤလၢဟံၣ်ပှၤအိၣ်လၢကဖိအိၣ်တၢ်အဂီၢ်မၤတသ့ ပှၤမၤဝဲဒ်လဲၣ်တထံၣ်ဘၣ်နီတဘျီ kommunal လၢအကွၢ်ထွဲပှၤ မၤစၢၤပှၤစ့ၢ်ကိးလီၤ. မၤဒီးလၢစဲးဆူၣ်တၢ်တခါစ့ၢ်ကိးတထံၣ်ဘၣ်နီတဘျီ ပှၤဆူၣ်တၢ်ပှၤမၤဝဲဒ်လဲၣ်တသ့ၣ်ညါဘၣ် မၤဒ်လဲၣ်ပှၤဟဲအိးထီၣ်ပှးယၤဝံၤ ပှၤက့ၤပှၤတဲန့ၢ်ယၤ တနၣ်ရံၣ်မ့ၢ် ဘၣ်န့ၣ်စဲးဆူၣ်တၢ်ဝံၤလီၤ. ယဟဲက့ၤအိၣ်ခိးလၢဟံၣ်ပှၤ တနၣ်ရံၣ်ဘျးကဘၣ်ယလဲၤလီၤတၢ်ဆူၣ်လီၤလီၤ. ဖဲန့ၣ်ယအိးထီၣ်ပတြီတဘျီစဲးတဖျၢၣ်ဟူးသိၣ်ဖးဒိၣ်တဘျီ ယပျံၤတၢ်ဖုးတၢ် ယဆိမိၣ်ယတၢ်အံၤကမၢ်လံ ဖဲဆူၣ်တၢ်ဒုဟးဂီၤလံ ဟူးတဘၢၣ်အံၤ ယမၤဘူးတဘျီလၢဘၣ်. ယဟဲက့ၤ ဟးထီၣ်စံၣ်လၢဟံၣ် ချၢယအိၣ်ခိးကွၢ်စဲးမ့ၢ်ပိာ်ဖးဟံၣ်ဒုကအူအီၤလီၤ. ယဆိမိၣ်ယမၤကမၢ်တၢ်အံၤမ ပလံးကဟဲဖိၣ်ယၤ မ့ၢ်ဖိၣ်ယၤ ဒီးကဖိၣ်ဝဲန့ၢ် တၢ်ယမၤတသ့ယတထံၣ်ဘၣ်စဲးဆူၣ်တၢ်နီတဘျီ. တၢ်ခဲလၢဂံၢ်မ့ၢ်တၢ်အသိလၢပဂီၢ် ဘၣ်ဆၣ် မ့ၢ်တၢ်သးခုလၢပဂီၢ်ဒိၣ်မးစ့ၢ်ကိးလီၤ.

သွန်နီၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်မူလၢထံလီၢ်ကီၢ်ပူၤ

တၢ်ခဲလၢၣ်မ့ၢ်အသီလၢပဂီၢ်ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ခဲလၢၣ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးဝဲလီၤ. ပဲဝဲပုၤကီၢ်ပယီၤဖိလၢဟဲအိၣ် သွန်လီၤသးဖဲကီၢ်စွံၣ်နီၣ်အပူၤကိးဂၤ ပသ့ၣ်ညါထံကီၢ်ခိၣ်န့ၢ်အတၢ်မၤဘျူးမၤဖိၣ်နီၣ် ပုၤအါဂၤအတၢ်မၤစၢၤက ဟုကယၢ်ပုၤအတၢ်မၤဂ့ၤပုၤလီၤ. ပအိၣ်ပဆိးပအိၣ်ပအိၣ်ပလဲၤပက့ၤတၢ်ခဲလၢၣ်ဘၣ်လီၢ်ဘၣ်စးလၢပဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်လၢပထံပကီၢ်ပုၤအိၣ်ဝဲအါအါဂီၢ်ဂီၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်တၢ်သၣ်ဝံၤသၣ်စ့ၤ, ဘၣ်ယုၢ်အိၣ် ခူသ့ၣ်ဒုၣ်လၢပုၤဒိၣ်ယိၣ်ပူၤအိၣ်ဒီးဝဲအါမး ဘၣ်ဆၣ် ယမၤတဘၣ်ဘၣ်. ယဆၢမုၢ်လၢလၢတၢ်သဘျူးကအိၣ် ထီၣ်က့ၤ ပုၤကိးဂၤကအိၣ်ပုၤဒီးတၢ်သးခုလၢဟီၣ်ခိၣ်တစီၢ်တလီၢ်အံၤလီၤ.

စံးဘျူးဘၣ်စွံၣ်နီၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိ ဒီး ပဒိၣ်ပပုၤ

မ့ၢ်ပဲဝဲပုၤကီၢ်ပယီၤဖိလၢဟဲအိၣ်ဖဲအံၤ ပဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖိၣ်ဖဲပဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲ တၢ်သးလီၤဘုံး ပတၢ်မုၢ်လၢလၢၣ်ကွၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ် သုဟ့ၣ်က့ၤပုၤလၢတၢ်သးခုသုဒုးထံၣ်က့ၤပုၤလၢပတၢ်မုၢ်လၢလၢအလီၤ မၤ သုဝဲကိးဂၤဒဲးလၢအမၤဘျူးမၤဖိၣ်ပုၤလၢတၢ်သ့ၣ်အိၣ်သးအိၣ်အပူၤအံၤ ပစံးဘျူးသုလၢၣ်တသ့ ဒီး ပသး ပုၤနီၣ်သုဘျူးတသ့ဘၣ်. ယဆၢဂ့ၤဘၣ်ထံကီၢ်ခိၣ်န့ၢ်ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိကိးဂၤလၢထံကီၢ်ဒီးတဘျုးကဘၣ်အိၣ်ဂၢၢ် အိၣ်ဆိးကျၢၤကပုၤဒီးတၢ်မုၢ်တၢ်ခုၣ်တၢ်သဘျူးလၢပုၤတစီၢ်ဘၣ်တစီၢ် ပုၤကိးဂၤဒဲးအစီၢ်လီၤ.